

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК
В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ**

Студентки групи Пкит 10-20

факультету східної і слов'янської філології

денної форми навчання

Освітньої програми

Китайська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови

та літератури (переклад включно),

перша - китайська

Максимишеної Даші Ігорівни

Науковий керівник:

Самаркіна А. О.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	6
1.1. Поняття модальних часток у сучасній китайській лінгвістиці.	6
1.2. Класифікація та функції модальних часток	9
1.3. Специфіка модальних часток у сучасній китайській мові	13
Висновки до Розділу 1	14
РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	15
2.1. Структурні особливості модальних часток	15
2.2. Функціональні особливості модальних часток	17
Висновки до Розділу 2	26
ВИСНОВКИ	28
论文摘要	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31

ВСТУП

Курсова робота присвячена вивченню структурно-функціональних особливостей модальних часток в сучасній китайській мові. Сучасна китайська лінгвістика продовжує досліджувати проблему вивчення модальних часток (Dai Zhao Ming 戴昭铭, Shao Jingmin 邵敬敏, Yang Yongzhong 杨永忠).

Китайська мова має багату історію та культурні традиції, які суттєво вплинули на розвиток мови та формування її граматичних структур. Ця мова є однією з найпоширеніших мов світу і, як і кожна мова, вона має свої особливості в будові та вживанні граматичних одиниць. Однією з таких граматичних одиниць є модальні частки, які відіграють велику роль у повсякденному спілкуванні китайців. Ця граматична одиниця є однією з найважливіших характеристик використання китайської мови. Модальні частки відіграють роль вираження відношення мовця до слухача. Вони допомагають підкреслити емоційну інтонацію, тон та настрій мовця. Ці частки не мають самостійного лексичного значення, є незмінними одиницями та позначають такі значення як оцінка, бажання, заборона, дозвіл, можливість, необхідність, тощо.

Актуальність теми роботи полягає в її спрямованості на вивчення структурно-функціональних особливостей модальних часток в сучасній китайській мові. Актуальність теми дослідження підсилюється ще й необхідністю розроблення нового підходу до визначення структурно-функціональних особливостей модальних часток в сучасній китайській мові.

Метою роботи є встановлення специфіки структурно-функціональних особливостей модальних часток в сучасній китайській мові.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

- критично проаналізувати наукову літературу і сформулювати теоретичні положення роботи для вивчення структурно-функціональних особливостей модальних часток в сучасній китайській мові;
- уточнити специфіку модальних часток в сучасній китайській мові;

- дослідити структурно-функціональні особливості модальних часток в сучасній китайській мові;
- проаналізувати функції вживання деяких модальних часток в сучасній китайській мові;
- визначити структурно-функціональні особливості модальних часток в сучасній китайській мові.

Об’єкт дослідження – модальні частки сучасної китайської мови.

Предмет дослідження – структурно-функціональні особливості модальних часток в сучасній китайській мові.

Фактичний матеріал роботи становить 57 речень, у яких були використано модальні частки, опублікованих на сайтах « 现代汉语词典 » та « 便民查询网 », та у романі Мо Яня “Країна вина” (莫言 « 酒国 » (1992)) та у п’єсі Гао Сінцзяна “Автобусна зупинка” (高行健 « 车站 » (1983)).

Специфіка теми, завдань і матеріалу роботи зумовили комплексний підхід до вибору **методів та прийомів** дослідження. Для розв’язання поставлених завдань та досягнення поставленої мети, було використано такі методи: метод лінгвістичного аналізу, як-от комунікативно-прагматичний аналіз тексту, метод функціонального аналізу для визначення функцій модальних часток та їх структурних особливостей, структурний метод задля розуміння особливостей модальних часток.

Наукова новизна полягає у тому, що в роботі вперше представлено новий підхід для встановлення структурно-функціональних особливостей модальних часток в сучасній китайській мові. Вперше зроблено комплексний аналіз структурно-функціональних особливостей модальних часток в сучасній китайській мові, визначено особливості класифікацій модальних часток, наведено функціональні особливості модальних часток.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їхнього застосування під час укладання методичних матеріалів до навчальних дисциплін: “Китайська мова”, “Стилістика китайської мови”, “Теоретична граматики китайської мови”, “Лексикологія китайської мови”.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури . Загальний обсяг роботи – 33 сторінки, використаних джерел – 26.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

1.1. Поняття модальних часток у сучасній китайській лінгвістиці.

Модальність – це граматична категорія, яка вказує на спосіб вираження ставлення мовця до дії, події або стану, про які він говорить. М. П. Кочерган (2010) зазначає, що модальність (від сер.-лат. *modalis* – модальний; лат. *modus* – міра, спосіб) – функціонально-семантична категорія, яка виражає різні види відношення висловлення до дійсності, а також різні види суб'єктивної кваліфікації повідомлюваного (с. 430). Модальність є важливою граматичною категорією для вираження експресивності, відносин між людьми, ідеєю та культурою. Поняття “модальність” вперше з'явилося в “Метафізиці” Аристотеля, де він виділив три основні модальні поняття: необхідність, можливість та реальність.

Л. П. Войналович (2013) зазначає, що поняття модальності, яке застосовувалося стосовно логіки судження ще Аристотелем і було досліджене в подальшому в працях І. Канта, пізніше почало використовуватися у лінгвістиці та математичній логіці. В логіці модальність – це найсуттєвіша ознака судження як форми мислення, що визначається як категорія, яка класифікує судження залежно від характеру відносин між предметом судження та його ознакою, тобто залежно від характеру об'єктивних зв'язків, які відображаються в судженні, або як ступінь достовірної думки, що передається в судженні. У мовознавстві модальність належить до найсуттєвіших характеристик речення і трактується як категорія, що виражає зв'язок висловлювання з реальною дійсністю (с. 28).

У китайській мові модальність виражається за допомогою модальних дієслів, модальних прислівників, комплементів можливості та неможливості дії, інтонації та модальних часток, які надають реченню емоційного забарвлення. Модальні частки – це граматичні одиниці китайської мови, які вживаються для вираження різних модальних значень. Вони допомагають виразити настрій, ставлення або інтенцію мовця в різних ситуаціях.

Китайська мова не має складної граматики та складних часових форм, тому важливим засобом вираження відтінків значень у мовленні є модальні частки. Модальні частки використовуються для вираження різних ступенів впевненості, переконання, сумніву, радості, розчарування та інших емоцій, та позначають такі значення як оцінка, дозвіл, заборона, бажання, можливість, необхідність, спонукання до дії тощо.

Китайський дослідник Ян Юн Чжун (2013) зазначає, що модальні частки використовуються для передачі настрою речення, визначеного мовцем, яке значною мірою залежить від використання модальних часток, оскільки китайська мова є тональною мовою, а тому вираження емоцій шляхом зміни тону речення чи фрази може змінювати сенс речення (с. 97).

Китайська мова за типологічною класифікацією відноситься до ізолюючих мов тому, синтаксичні відносини між словами виражаються сталим порядком слів. Саме позиція слова в реченні та підкреслення його службовими словами вказують на роль слова в реченні. Модальні частки в китайській мові мають свої структурні та семантичні особливості. Важливо правильно використовувати їх у мовленні, адже залежно від контексту вони можуть мати різні значення. Найчастіше модальні частки використовуються в кінці речення і розглядаються як модифікатори цілого речення, а не як його член речення та мають нейтральний тон.

До кінця XIX ст. дослідженню категорії модальності приділялася невелика увага. Багато дослідників вважає, що дослідження категорії модальності в китайській мові почалося зі згадки першої книги з граматики Ма Цзяньчжуна (马建忠, “马氏文通” Mǎ Jiànzhōng, “Mǎ shì wéntōng”). Ґрунтуючись на дослідженнях модальності, він встановив зв'язок між інтонацією та службовими словами.

Ван Лі (1985) вважав, що кожне речення має свій емоційний відтінок (модальність), який може бути виражений з допомогою інтонації. Але інтонація не може точно передати настрою мовця, а модальні частки можуть виразити більш точно. Проаналізувавши роман «Сон в червоному теремі» Ван Лі виділив 12 типів модальності, до яких відносяться певні фразові частки: позитивна (ствердна) (了 le),

частка, яка виражає частка, яка виражає пояснення (的 de), частка, яка виражає перебільшення (呢 ne、 罢了 bàle), питальна частка (吗 ma (么 me)、 呢 ne), частка, яка створює риторичне питання (吗 ma (么 me)、 呢 ne 、 不成 bùchéng), умовна частка (呢 ne), частка, яка виражає здогадку, припущення (罢 bà), спонукальна частка (罢 bà), частка, що спонукає до швидкого виконання чого-небудь, прискорення якоїсь дії (呀 ya、 哇 wa), частка, що передає терпіння, витримку (也罢 yěbà、 罢了 bàle、 去 qù), частка, яка виражає незадоволення (吗 ma (么 me)), частка, що передає стан роздумів, переконання (啊 a、 呀 ya、 哪 na 、 咧 lie) (с. 192).

Поглибленим вивченням категорії модальності в китайській мові вперше зацікавився китайський дослідник Хе Ян (贺阳– Hè Yáng). Вважається, що саме він ввів термін “语气 (yǔqì) ”, що використовується для позначення модальності в китайській мові, та створив детальну систему категорії модальності. На підґрунті досліджень Хе Яна, сучасний лінгвіст Тан Тін-Чи (汤廷池 – Tāng Tíngchí) виділив три способи вираження модальності в китайській мові: модальні частки (情态语气词 – qíngtài yǔqì cí), модальні прислівники (情态副词 – qíngtài fùcí) та модальні дієслова (情态动词 – qíngtài dòngcí).

Сучасні дослідники китайської мови виокремлюють низку найбільш вживаних модальних часток – 啊 a, 了 le, 呢 ne, 吗 ma, 吧 ba, 呗 bei, 呀 ya. Деякі дослідження, вказують, що у китайській мові речення поділяються на чотири типи: декларативні, імперативні, питальні та спонукальні (Шао Цзін Мін, 2012). Китайський дослідник Тан С. (2010) зазначав, що модальні частки фактично є способом вираження сенсу висловлювання (с. 61).

Досліджуючи категорію модальності, а саме модальні частки, дослідникам вдалося виділити граматичні особливості часток. Вони стверджували, що частки не можуть вживатися окремо, вони завжди поєднуються зі словами, словосполученнями чи реченням в цілому; виконують допоміжну функцію, виражаючи граматичне значення; зазнають фонетичних змін (більшість часток промовляються нейтральним тоном).

Серед сучасних авторів, які займались дослідженням модальних часток в китайській мові варто виділити Любимову Ю.С., Дай Чжао Міна, Шао Цзін Міна, Фан Юй Цина. У своїх роботах дослідники звертають увагу на те, як і яким чином можна вживати ті чи інші модальні частки для вираження експресивності у мові.

Явище модальності, а саме модальні частки, все ще залишається об'єктом вивчення для багатьох лінгвістів, оскільки китайська мова має дев'ять груп діалектів, які в свою чергу мають свої особливості вживання граматичних одиниць та їх семантичні значення, специфічність мовного вираження та функціональні особливості.

1.2. Класифікація та функції модальних часток

За словами сучасного англійського дослідника Вальтерайта Р. (2001), дослідники китайської мови приділяють велику увагу вивченню модальних часток, так як це найчисленніша група часток (с. 48). У ХХ. столітті китайські лінгвісти почали більш широко вивчати модальність в китайській мові. Лю Шу Сян (1952) у своїй роботі виділяв такі основні модальні частки: 了(le), 吗(ma), 呢(ne), 吧(ba), 啊(a), 的(de), 罢了(bàle), 也(yě), 焉(yān), 已(yǐ), 矣(yǐ), 而已(éryǐ), 耳(er), 么(me) та інші (с. 231). Згодом, він удосконалив свою роботу з дослідження часток та запропонував класифікацію, яка складається з трьох груп:

- 1) Структурні частки 结构助词 jiégòu zhùcí: 的(de), 地(de), 得(de);
- 2) Аспектні частки 动态助词 dòngtài zhùcí 了(le), 着(zhe), 过(guo);
- 3) Модальні частки 语气助词 yǔqì zhùcí 啊(a), 吧(ba), 吗(ma), 呢(ne), 了(le), 罢了(bàle), 似的(Shì de) (Лю Шу Сян, 2002, с. 19-20).

Сучасний китайський дослідник Ян Юн Чжун (2013), у своєму дослідженні зазначав, що модальні частки відносяться до розряду експресивних часток. Дослідник зазначав, що основними модальними частками в сучасній китайській мові є 啊(a), 吗(ma), 哪(na), 啦(la), 呀(ya), 吧(ba), 呢(ne), 的(de), 了(le) (с. 62).

Класифікувати модальні частки можна згідно із частотою їх вживання. Китайські дослідники Бай Сяо Хун (2007) та Чжан Бінь (2000) виділяли два типи

модальних часток: 典型 *dǎnxíng* – класичні та 一般 *yībān* прості. До простих модальних часток вони відносили 啊(a), 吗(ma), 呢(ne), 了(le), 的(de), 吧(ba). До класичних відносили 嘛(ma), 啦(la), 么(me), 啰(luo), 呗(bei), 墨(me), 哟(yo), 哩(li), 呐(na), 呐(ne), 呕(ou), 咯(ke), 喽(lou), 啵(bo), 咧(lie), 嘞(lei), 也好(yě hǎo), 也罢(yěbà), 的话(dehuà), 着呢(zhe ne), 罢了(bàle), 罢了(biànliǎo), 而已(éryǐ), 不可(bùkě), 不成(bùchéng), 不行(bùxíng), 就是了(jiùshìle) (с. 247, с. 266).

Наступну класифікацію запропонував Бай Сяо Хун (2007). У своїй роботі, він розробив класифікацію модальних часток залежно від тону інтонації, яка складалася з чотирьох груп:

1) частки, які відносяться до оповідальних речень: 呢(ne), 的(de), 罢了(bàle), 了(le), 啊(a), 啦(la), 呀(ya), 嘛(ma). ;

2) частки, які відносяться до спонукальних речень: 吧(ba), 啊(a), 呀(ya), 嘛(ma), 哪(na), 哇(wa);

3) частки, які відносяться до окличних речень: 啊(a), 呀(ya), 哇(wa), 啦(la);

4) частки, які відносяться до питальних речень: 吗(ma), 吧(ba), 呢(ne), 啊(a) (с. 250-252).

За будовою модальні частки можна поділити на одно морфемні, дво морфемні та трьох морфемні частки. Частки, що складаються з однієї морфемі: 啊(a), 吧(ba), 吗(ma), 嘛(ma), 啦(la), 么(me), 呢(ne), 了(le), 的(de), 啰(luo), 呗(bei), 墨(me), 哟(yo), 哩(li), 呐(na), 呐(ne), 呕(ou), 咯(ke), 喽(lou), 啵(bo), 咧(lie), 嘞(lei). Частки, що складаються з двох морфем: 也好(yě hǎo), 也罢(yěbà), 的话(dehuà), 着呢(zhe ne), 罢了(bàle), 罢了(biànliǎo), 而已(éryǐ), 不可(bùkě), 不成(bùchéng), 不行(bùxíng). Частка, що складається з трьох морфем 就是了(jiùshìle). Розглянемо особливості вживання та структуру цих часток у розділі 2.

Китайський дослідник Ван Лі(1985) поділив модальні частки на 12 типів:

1) частка, що виражає визначеність – 了(le);

2) частка, що виражає пояснення – 的(de);

- 3) частки, що виражають посилення сенсу – 呢(ne), 罢了(bàle);
- 4) частки, що виражають питання – 吗(ma), 呢(ne);
- 5) частка, що виражає риторичне запитання – 不成(bùchéng);
- 6) частка, що виражають умову – 呢(ne);
- 7) частка, що виражає припущення – 罢(bà);
- 8) частка, що виражає наказ – 罢(bà);
- 9) частка, що виражає настійливість – 啊(a);
- 10) частки, що виражають примусову згоду – 也罢(yěbà), 罢了(bàle);
- 11) частка, що виражає обурення – 吗(ma);
- 12) частки, що виражають переконливість – 啊(a) (с. 195-196)。

Сучасний китайський лінгвіст Мао А.М. (2020) вказував на те, що за синтаксичними особливостями модальні частки можна поділити на дві категорії: 1) модальні частки, що є частиною речення та слугують лише для підсилення загального емоційного забарвлення речення; 2) модальні частки, які утворюють окличні речення (哇呀呀 wāyāyā – Так...так...так. 哎呀呀 āiyāyā – Добре-добре. 哦哟 ō yō – Ого!), питальні речення (嗯嗯 òng – Хмм...)(с. 317).

У сучасних лінгвістів при дослідженні модальних часток виникає проблема з номінацією цих часток. Вважається, що для номінації модальних часток можна вважати два терміни: фразові частки та кінцеві частки.

Класифікувати модальні частки можна за різними ознаками. Китайський дослідник Фан Юйцін (2009), у своєму дослідженні зазначав, що згідно фонетичній класифікації, виділяється сім груп часток: група a, група ba, група le, група ma, група ne, група 的 de та група складових часток 罢了 bàle、就是了 jiùshìle、不成 bùchéng、着呢 zhene (с. 404)。Беручи до уваги вищезазначені випадки злиття, дослідник зазначає, що до цих груп можуть належати і інші модифіковані частинки. Розглянемо детальніше кожну з груп. Група a: 啊 (a) (阿)、呀 (ya)、哇 (wa)、哪 (na)、呕 (ou)、哟 (yo)、呦 (you) ; група ba: 吧 (ba) (罢)、呗 (bei)、嘞 (le);

група le: 了 (le)、啦 (la)、咯 (lo)、啰 (luo)、喽 (lou); група ma: 吗 (ma) (么(me))、
 嚜 (me)、嘛 (ma) (么); група ne: 呢 (ne) (呐)、哪 (na)、哩 (li)、咧 (lie) (404).

Ген Ерлін (2010) у своїй книзі зазначає, що модальні частки можна класифікувати за здатністю часток розташовуватися одна за одною в кінці речення. Відповідно до цієї класифікації найбільш вживані частки (啊 a、吧 ba、了 le、吗 ma、
 呢 ne、的 de) поділяються на три рівні в залежності від положення в кінці речення відносно інших модальних часток. Автор зазначає, що до першого рівня належить частка 的 de, до другого рівня – 了 le, до третього – 啊 a、吧 ba、吗 ma、呢 ne (с. 82). Та навів приклад : 我们都是亲眼看见的了啊 Wǒmen dōu shì qīnyǎn kànjìàn de le a. – *Ми все бачили на власні очі.* У цьому реченні наявні три рівні часток, але частіше зустрічаються речення з частками двох рівнів: 他听见我刚才说的话了吗? Tā tīngjiàn wǒ gāngcái shuō dehuàle ma? – *Він чув, що я щойно сказав?* (с. 83).

Модальні частки в китайській мові допомагають виразити свої почуття, відношення, настрої, виконують важливу роль в вираженні модальності. Функціональні особливості деяких модальних часток в китайській мові можна описати наступним чином: частка 啊 a зазвичай вживається в кінці речення або фрази з метою надання згоди, вираженню захоплення, подиву, спонукання; частка 呀 ya зазвичай використовується для вираження здивування, почуття незадоволення, збентеження; частка 呢 ne може вживатися в реченні з метою вираження докору, створення риторичного питання, створення спонукання до дії; частка 吧 ba вживається в реченні для вираження дозволу, прохання, наполегливого прохання, м'якого спонукання; частка 吗 ma використовується для формування питальних речень, особливо тих, де запитується про підтвердження або спростування чогось; частка 哪 na використовується в питальному для уточнення про конкретний об'єкт або обставину, підсилює або підкреслює питання та виражає незрозумілість або невірність у чомусь; модальна частка 啦 la може використовуватися для позначення кінця дії або події, вираження невеликої зміни в дії або стані, вираження радості,

задоволення або ентузіазму, вираження підсумкового висновку або заключення. Розглянемо детальніше функціональні особливості цих часток у розділі 2.

1.3. Специфіка модальних часток у сучасній китайській мові

Розмовна мова має стилістичну забарвленість, яка проявляється в її експресивності. Під час розмови співрозмовники висловлюють своє ставлення до обговорюваних тем, взаємодіючи за допомогою реплік. Кожен з них може впливати на співрозмовника, передавати свої почуття, настрій та спонукати до певних дій або реакцій, виражаючи певну позицію, будь то радісна, сумна, схвальна, негативна, тощо. Оскільки китайська мова має різні діалекти, використання модальних часток може відрізнитися у різних регіонах Китаю та в інших країнах, де китайська мова є розповсюдженою. Використання модальних часток може змінюватися залежно від соціального статусу та віку співрозмовника.

При вивченні будь-якої іноземної мови необхідно не лише засвоїти мовні правила та граматику, а й зануритися у культуру, менталітет та звичаї народу, який використовує цю мову. Крім того, важливо використовувати всі мовні засоби, що відображають повсякденне життя країни у спілкуванні, включаючи ті, що дозволяють виражати власні почуття та емоції. Тому необхідно приділяти серйозну увагу частинам іноземної мови, які допомагають висловлювати свої почуття та емоції. Грамотне використання модальних часток є важливим засобом ефективної комунікації в китайській мові. Дослідження модальних часток допоможе поліпшити розуміння китайської мови та зробити її більш точною та розуміючою, допоможе вивчати китайську мову на більш високому рівні, а також сприятиме розвитку культурної компетенції та взаєморозуміння між різними культурами. Сучасна китайська мова використовує модальні частки як важливий засіб комунікації. Якщо іноземець бездоганно володіє китайською мовою, але не здатен використовувати засоби емоційного забарвлення, то його можна легко розпізнати. В такому випадку його мова може здатися сухою та штучною, що свідчить про його іншомовність.

Погляд лінгвістів на модальні частки не є однозначним. Ці частки є важливим, але складним об'єктом лінгвістичного дослідження, оскільки вони

допомагають шифрувати багато різноманітних прагматичних значень, пов'язувати висловлювання з відношенням мовця до слухача. Речення з модальними частками мають яскраво виражене емоційне забарвлення і беруть безпосередню участь у вираженні емоційного відношення мовця до предмету висловлювання, але їхнє лексичне значення не завжди має визначене значення, щоб охарактеризувати окремі емоції.

Висновки до Розділу 1

У китайській мові модальність є важливою граматичною категорією, яка допомагає виразити експресивність, відносини між людьми, ідеї та культуру. Це досягається за допомогою модальних дієслів, прислівників, комплементів можливості та неможливості дії, інтонації та модальних часток, які надають реченню емоційного забарвлення.

Модальні частки мають такі ознаки: 1) мають синтаксичне та граматичне значення, але не мають семантичного значення; 2) у реченні мають фіксоване місце (в поєднанні); 3) вимовляються нейтральним (нульовим) тоном; 4) виконують допоміжну функцію, виражаючи граматичне значення.

Китайські дослідники виділили два типи модальних часток: 典型 *diǎnxíng* – класичні та 一般 *yībān* прості та класифікують модальні частки залежно від тону інтонації, згідно із частотою їх вживання, за фонетичними групами, за синтаксичними особливостями та рівнями послідовності розташування часток.

Таким чином, ми дійшли до висновків, що модальні частки мають зв'язок з інтонацією. Але інтонація не може точно передати настрої мовця, а модальні частки можуть виразити більш точно. Вивчення модальних часток необхідне для досягнення ефективності комунікації з носіями китайської мови, розуміння китайської культури та мовленнєвих традицій. Із вивченням модальних часток в китайській мові можна отримати більш точні знання про китайську мову, що поліпшить культурну компетенцію та розуміння між різними культурами.

РОЗДІЛ 2 СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОДАЛЬНИХ ЧАСТОК В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Структурні особливості модальних часток

Як ми зазначали у розділі 1, за будовою модальні частки можна поділити на одно морфемні, двох морфемні та трьох морфемні частки. Частки, що складаються з однієї морфеми: 啊(a), 吧(ba), 吗(ma), 嘛(ma), 啦(la), 么(me), 呢(ne), 了(le), 的(de), 啰(luo), 呗(bei), 嘿(he), 哟(yo), 哩(li), 呐(na), 呐(ne), 呕(ou), 咯(ge), 喽(lou), 啵(bo), 咧(lie), 嘞(lei). Частки, що складаються з однієї морфеми найчастіше вживаються в мові.

Частки, що складаються з двох морфем: 也好(yěhǎo), 也罢(yěbà), 的话(dehuà), 着呢(zhe ne), 罢了(bàle), 便了(biànliǎo), 而已(éryǐ), 不可(bùkě), 不成(bùchéng), 不行(bùxíng). Частка, що складається з трьох морфем 就是了(jiùshìle).

Мао А.М. (2020) у своєму дослідженні зазначав, що модальні частки мають три види структур: структура з однієї морфеми, структури з двох морфем та структура з трьох морфем (с. 316).

Частки, що складаються з однієї морфеми найбільш популярні в китайській мові. Наприклад: 啊 a, 呀 ya, 吗 ma, 吧 ba, 呢 ne, 呗 bei, 啦 la, 喂 wei. Здебільшого, вони вживаються на кінці речення та можуть виконувати функції вираження спонукання, заборони, дозволу, імперативності, сумніву, радості, погодження.

Частки, що складаються з двох морфем, мають два способи творення: 1) поєднання двох окремих модальних часток наприклад: 啊 a + 呀 ya = 哎呀 āyā – Ой!, Ох!, Ай!, Ов-ва! (Ця модальна частка виражає подив, переляк, невдоволення, захоплення), 哎 ai + 呀 ya = 哎呀 āiyā – Ой!, Ох!, Пхе!, Тю! (Ця модальна частка виражає переляк, біль, подив, почуття незадоволення, гіркоти, викликане чим-небудь), 哦 o + 哟 yo = 哦哟 ōyō – Ну треба ж!, Ану ж!, Ого! (Ця модальна частка виражає здивування); 2) повторення двох однакових часток, що утворює

звуконаслідувальні слова: 呱呱 guāguā – кря-кря, ква-ква, gūgū – *плач дитини*, 汪汪 wāngwāng – гав-гав, 哈哈 hāhā – ха-ха, 嘿嘿 hēihēi – хе-хе, 咪咪 mīmī – няв-няв (Мао А.М., 2020, с. 316).

Частки, що складаються з трьох морфем в китайській мові зустрічаються доволі рідко. Такі частки утворюються повторенням другої морфемі у двоморфемній частці (Мао А.М., 2020, с. 317). Наприклад: 哎呀 āiyā + 呀 ya = 哎呀呀 āiyāyā – Добре-добре!, Ха-ха!, Ой-ой-ой! (Ця модальна частка виражає згоду, докір, біль, радість), 哇呀 wāyā + 呀 yā = 哇呀呀 wāyāyā – Так...так...так. (Ця модальна частка допомагає виразити підозру, сумнів).

Дослідник Фан Юйцін (2009) зазначав, що при вживанні двох одно морфемних часток часто відбувається злиття (поєднання) і утворення нової частки. Основними випадками такого злиття є такі поєднання:

吧哎 → 呗 (ba ai → bei)

吧呕 → 嘍 (ba ou → bo)

了啊 → 啦 (le a → la)

了呕 → 咯/啰/喽 (le ou → lo/luo/ lou)

墨啊 → 吗/嘛 (me a → ma)

呢啊 → 哪 (ne a → na)

哩哎 → 咧 (li ai → lie)

了哎 → 咧 (le ai → lie) (с.446)

Сучасний китайський лінгвіст Тан С.(2012), досліджуючи модальні частки в китайській мові, писав, що прості частки здатні утворювати кілька “складених часток мови” через злиття звуків (с.61). Він навів такі приклади:

他还没走呢吧? Tā hái méi zǒu ne ba? – *Він все ще на пішов, чи не так?* Автор зазначає, що у цьому реченні частка 呢 ne та 吧 ba вживаються одна за одною.

他在那儿蹲着哪嘛! Tā zài nà'èr dūnzhe nǎ ma! – *Хай сидить там, тебе це не стосується!* У цьому реченні автор розбиває 哪嘛 na ma на “呢 ne + 墨 me + 啊 a”, а частка 嘛 ma є складеною часткою “墨 me + 啊 a”.

已经有了婆家了呗！ Yǐjīng yǒule pójiāle bèi! – *Вона вже заміжня, очевидно ж!*

Автор вказує, що у цьому реченні 呗 bei є складеною часткою “吧 ba + 哎 ai” .

香港最近下雪了呢。 Xiānggǎng zuìjìn xià xuěle ne. – *Останнім часом в Гонконгу йшов сніг.* Автор зазначає, що у цьому випадку 了 le стоїть перед 呢 ne . Навівши ці приклади, дослідник робить висновок, що якщо врахувати частку мови, що виражає час, то можна отримати такий порядок вживання модальних часток в реченні:

了 le→呢 ne→吧 ba /吗 ma/嚟 me→啊 a/哎 ai/呕 ou (с. 61).

2.2. Функціональні особливості модальних часток

Модальні частки дають змогу розрізнити речення за метою висловлювання та вносять у нього додаткові смислові відтінки (докір, здивування, радість, невдоволення, підбадьорення, спонукання тощо.) У реченні модальні частки можуть займати такі позиції: 1) на початку речення; 2) усередині речення; 3) наприкінці речення; 4) перед іншою модальною часткою. Найчастіше модальні частки вживаються наприкінці речення, рідше усередині речення.

Модальні частки виконують головну роль у вираженні емоційного ставлення мовця до того, що він говорить, а також у визначенні його позиції у відношенні до співрозмовника та контексту комунікації. Окрім цього, модальні частки можуть впливати на тон висловлювання та настрої дискусії, додавати виразності і сили аргументації. Загалом, модальні частки є важливим елементом мовного аналізу та розуміння комунікативних ситуацій.

Розглянемо функції та способи вживання таких модальних часток: 呢、哪、啦、呀、吧、哇、.

Сучасний лінгвіст Констант Н. (2011) у своєму дослідженні зазначає, що модальна частка 呢 ne використовується у питальних, стверджувальних реченнях та у стійких конструкціях (с. 21).

У питальних реченнях частка 呢 не передає сумнів, здивування, нерозуміння.

Наприклад:

话又说回来，什么是命运呢？Huà yòu shuō huílái, shénme shì mìngyùn ne?– *Усе говорить саме за себе, але що ж таке доля?* (高行健 « 车站 » (1983)).

它要是就不停呢？Tā yàoshi jiù bù tíng ne?– *А якщо він не зупиниться?* (高行健 « 车站 » (1983)).

Китайський дослідник Чжан Ді (2019) у своєму дослідженні вказував, що у риторично-питальних реченнях частка 呢 не може вживатися з такими словами:

怎么 zěnme – *Як?*, 为什么 wèishéme – *Чому?*, 何必 hébì – *Навіщо?*, 什么 shénme – *Що?*, 怎么能 zěnme néng – *Як може бути?*. Також такий тип питань виражається тільки інтонацією, а присудок найчастіше оформлений дієсловом-зв'язкою – 有 yǒu чи 在 zài (с. 142-143)。Наприклад:

那他们为什么不走呢？Nà tāmen wèishéme bù zǒu ne?– *Тоді чому ж вони не ідуть?* (高行健 « 车站 » (1983)).

再看看，既有站牌子怎么能没站名儿呢？Zài kàn kàn, jì yǒu zhàn páizi zěnme néng méi zhàn míng er ne?– *Подивися ще раз, якщо є табличка, то, як може бути, що немає назви зупинки?* (高行健 « 车站 » (1983)).

Частка 呢 не може вживатися в таких конструкціях:

1) ‘才 cái /还 hái /可 kě + дієслово/прикметник + 呢 ne’。Такі конструкції допомагають виразити впевненість у словах, іноді вказують на перебільшення. Наприклад:

这玩意还真唬人呢。Zhè wányì hái zhēn hǔ rén ne.– *Ця іграшка ще й людей лякати може.* (高行健 « 车站 » (1983)).

早知你是特务我才不拉你呢。Zǎo zhī nǐ shì tèwù wǒ cái bù lā nǐ ne.– *Якби зразу знала, що ти шпигун, нізащо не підвозила б!* (莫言 « 酒国 » (1992)).

2) ‘还没 hái méi ...呢 ne’ поки ще не... , ‘没 méi ...呢 ne’ ще не....

Наприклад:

还没影儿呢。Hái méiyǐng er ne. – *Ще поки ніяких ознак.* (高行健 « 车站 » (1983)).

Частка 呢 ne використовується для створення неповного запитання, в якому перша частина представляє факт, а друга – запитання, яке відноситься до цього факту. Наприклад:

你的证件呢? Nǐ de zhèngjiàn ne? – *Де твої документи?* (莫言 « 酒国 » (1992)).

哈哈, 作家呢? Hāhā, zuòjiā ne? – *Ха-ха-ха, а де письменник?* (莫言 « 酒国 » (1992)).

Дослідниця Лі Б. (2006) у своєму дослідженні зазначала, що модальна частка 啊 a виражає здивування, захоплення, в кінці речення виражає спонукання, підтвердження сказаного, виправдання, наказ. Часто може вживатися як прохання повторити сказане ще раз. Ця частка має найбільший зв'язок з інтонацією. В спонукальних реченнях ця частка пом'якшує наказ, надаючи реченню відтінок попередження, повчання. У такому випадку мовець змінює інтонацію на більш низьку (с. 37-41). Наприклад:

就这样等啊, 等啊, 等。Jiù zhèyàng děng a, děng a, děng. – *Ось так чекай, чекай, чекай.* (高行健 « 车站 » (1983)).

В окличних реченнях частка 啊 a передає емоційні переживання, виражає захват, радість, здивування. Таке речення вимовляється з підвищеною окличною інтонацією. Наприклад :

现今可是电子时代啊! Xiànjīn kěshì diànzǐ shídài a! – *Нині ж століття електроніки!* (高行健 « 车站 » (1983)).

У реченнях, де є спеціальне питання, частка 啊 a використовується для підкреслення запитального слова та пом'якшення інтонації речення. Наприклад:

还不知道你手艺怎样啊? Hái bù zhīdào nǐ shǒuyì zěnyàng a? – *Я усе ще не знаю, на що ти здатний?* (高行健 « 车站 » (1983)).

Шао Цзін Мінь (2012) у своїй роботі зазначає, що в декларативних реченнях частка 啊 а може виражати три функції:

1) вираження нетерпіння під час висловлювання. Наприклад:

我并没做错啊! Wǒ bìng méi zuò cuò a! – *Я не помилюся!* (Шао Цзін Мінь (2012)).

2) позначає висловлювання як нагадування. Наприклад:

本来你也知道啊, 也不用在说啊。 Běnlái nǐ yě zhīdào a, yě bù yòng zài shuō a. – *Ти вже знаєш, не потрібно знову повторювати.* (Шао Цзін Мінь (2012)).

3) позначає висловлювання як попередження. Наприклад:

这个人的话是靠不住的啊! Zhège rén de huà shì kào bù zhù de a! – *Слова цієї людини недостовірні!* (Шао Цзін Мінь (2012)) (с. 9).

На початку речення частка 啊 а може використовуватися як прохання повторити або як запитання для уточнення, вираження обіцянки, захоплення, здивування, досягнення усвідомленості. Наприклад:

啊? 你说谁? 你想过这些事没有? 啊! A? Nǐ shuō shéi? Nǐ xiǎngguò zhèxiē shì méiyǒu? A! – *A? Про кого ти говориш? Ти думав про усі ці речі? Ах! У цьому випадку частка 啊 а застосовується як запитання для уточнення («便民查询网»).*

啊, 我就去。啊, 好吧。A, wǒ jiù qù. A, hǎo ba. – *Ага, тоді я піду. Ага, добре.* У цьому випадку частка 啊 а виражає обіцянку, згоду («便民查询网»).

啊, 原来是他, 怪不得看着挺面熟。A, yuánlái shì tā, guàibùdé kànzhe tǐng miànshú. – *Ах, це він, не дивно, що він виглядає таким знайомим.* У такому випадку частка 啊 а виражає досягнення усвідомленості («便民查询网»).

啊! 黄河, 你是我们民族的摇篮。A! Huánghé, nǐ shì wǒmen mínzú de yáolán. – *Ах! Хуанхе, ти колыска нашого народу.* У такому випадку частка 啊 а виражає захоплення («便民查询网»).

Як ми раніше згадували, дослідник Фан Юйцін (2009) зазначав, що дві одно морфемні частки можуть зливатися та утворювати нову частку. В нашому випадку,

частка 啊 a здатна утворити частку 啦 la при поєднанні з часткою 了 le: 了啊 → 啦 (*le a → la*).

Модальна частка 啦 la має такі ж особливості вживання як і частки 了 le та 啊 a, найчастіше вживається в кінці речення, в середині речення функціонує як пауза при переліченні. Наприклад:

书啦, 报纸啦, 笔记本啦, 钢笔啦, 墨水啦, 堆得满桌子都是。 Shū la, bàozhǐ la, bǐjìběn la, gāngbǐ la, mòshuǐ la, duī dé mǎn zhuōzi dōu shì. – *Книги, газети, зошити, ручки, чорнило, все звалено на столі* («便民查询网»).

Частка 啦 la може передавати такі емоції:

радість: 我们胜利地完成任务啦! Wǒmen shènglì dì wánchéng rènwù la! – *Ми успішно виконали це завдання!* («便民查询网»);

гнів: 小伙子, 你这学算是白啦! Xiǎohuǒzi, nǐ zhè xué suànshì bái la! – *Хлопче, те, чому ти навчився в школі, пішло прахом!* (高行健 «车站» (1983));

зловтіха: 还不及人家的, 您那表跟您一样, 也老啦。 Hái bùjí rénjiā de, nín nà biǎo gēn nín yīyàng, yě lǎo la. – *Не краще за всіх, що годинник, що ви, такий же старий* (高行健 «车站» (1983));

захват: 神了, 神了, 小鱼儿成了仙了, 有了千里眼啦! Shénle, shénle, xiǎo yú er chéngle xiānle, yǒule qiānlǐyǎn la! – *Святий дух, святий дух, Сяо Юйер став святим, просто ясновидцем!* (莫言 «酒国» (1992));

переконання, пояснення: 您看倒啦。 Nín kàn dào la. – *Ви дивитесь вгору ногами* (高行健 «车站» (1983));

ствердження: 我服了, 服啦! Wǒ fúle, fú la! – *Ну, переконав, переконав!* (高行健 «车站» (1983)).

Модальна частка 呀 ya – фонетичний варіант частки 啊 a. Заміна частки 啊 a на 呀 ya відбувається після голосних a, e, i, o попереднього слова («便民查询网»). Наприклад:

看见个啥呀? Kànjiàn gè shà ya? – *Бачив що?* (高行健 «车站» (1983));

有本事叫它停车呀。Yǒu běnshì jiào tā tíngchē ya. – *Якщо сила є, зупини нею автобус* (高行健 « 车站 » (1983));

怎么不对呀? Zěnmē bùduì ya? – *Як же так, неправильно?* (高行健 « 车站 » (1983));

您星期六也赶活做呀? Nín xīngqīliù yě gǎn huó zuò ya? – *Ви і по суботах працюєте?* (高行健 « 车站 » (1983)).

Частка 呀 ya в китайській мові використовується для передачі емоції здивування та захоплення. Зазвичай ця частка вживається в кінці речення. Наприклад:

我没碍你事呀? Wǒ méi ài nǐ shì ya? – *Чим я тобі заважаю?* (高行健 « 车站 » (1983)). У цьому запитанні частка 呀 ya виражає здивування.

这叫什么生活呀! ? Zhè jiào shénme shēnghuó ya! ? – *І це називається життя!?* (高行健 « 车站 » (1983)). У цьому запитанні частка 呀 ya виражає невдоволення.

Китайський лінгвіст Фан Х. (2021) у своєму дослідженні вказував на те що, модальна частка 吧 ba може вживатися у всіх типах речень. У першому прикладі, він використав частку 吧 ba у декларативному реченні:

您设计的作品约有 2000 多种吧。Nín shèjì de zuòpǐn yuē yǒu 2000 duō zhǒng ba. – *Ви оформили понад 2000 видів робіт.* Автор пояснив, що у цьому прикладі частка 吧 робить висловлювання менш категоричним, що залишає можливість для адресата висловити свою незгоду.

У наступному прикладі, автор використав частку 吧 ba у питальному реченні та пояснив, що вживання 吧 ba робить запитання більш консультативним:

你明白我的意思吧? Nǐ míngbái wǒ de yìsi ba? – *Ти розумієш, що я маю на увазі?*

Наступне речення має наказовий характер.

你就给我说实话吧, 你多大岁数? Nǐ jiù gěi wǒ shuō shíhuà ba, nǐ duō dà suìshù? – *Просто скажи мені правду, скільки тобі років?* Автор зазначає, що перша частина

речення є наказом, у якому мовець підштовхує слухача говорити правду, використання 吧 ba пом'якшує цю команду.

我不是说你们没有权力查，但这种查法的报复性也太明显了吧！ Wǒ bùshì shuō nǐmen méiyǒu quánlì chá, dàn zhè zhǒng chá fǎ de bàofù xìng yě tài míngxiǎnle ba! – *Я не кажу, що у вас немає права проводити розслідування, але спосіб, яким ви це зробили, настільки очевидно помстивий, що він є нерозумним.* Автор зазначає, що це речення є окличним у якому мовець сердито скаржитися, наявність модальної частки 吧 ba пом'якшує негативність скарги мовця.

У наступному прикладі, речення має заборонний характер, у якому 吧 ba вказує на те, що мовець хоче, щоб адресат зупинився:

别吊了吧。Bié diào le ba. – *Не страждай.* Використання 吧 ba пом'якшує заборону (с. 41-42).

Модальна частка 哇 wa використовується в кінці речення для вираження позитивного, розпізнавального або наказового настрою. Наприклад:

他是个举足轻重的人物哇！ Tā shìgè jǔzúqīngzhòng de rénwù wa! – *Він – людина, що має великий вплив, безумовно!* «便民查询网».

Частка 哇 wa використовується у середині речення для закликання до дії. Наприклад:

老吴哇，我们来谈谈。Lǎo wú wa, wǒmen lái tán tán. – *Послухай, Лао Ву, давай обговоримо це.* «便民查询网».

В кінці окличного речення частка 哇 wa виражає здивування, захоплення. Наприклад:

你要早这样，多好哇！ Nǐ yào zǎo zhèyàng, duō hǎo wa! – *Неймовірно, як же добре, що ти дізнався про це так рано!* «便民查询网».

Розглянемо функціональні особливості модальних часток 也好 yěhǎo、也罢 yěbà、不成 bùchéng、不行 bùxíng、罢了(bàle)、而已(éryǐ)、就是了(jiùshìle) 。 За класифікацією Бай Сяо Хуна (2007) та Чжан Біна (2000), ці частки належать до

групи простих модальних часток (с. 247, с. 266). Лю Шу Сян (1990) зазначав, що модальні частки 也好 yěhǎo、也罢 yěbà виражають невдоволення сказаним, але міра цього невдоволення невелика, така, що можна стерпіти. Найчастіше ці частки зустрічаються в заперечному реченні. Наприклад:

他不同意也罢，不必勉强。Tā bù tóngyì yěbà, bùbì miǎnqiáng. – *Якщо ж він не згоден, не примушуй його* (с.498).

Модальна частка 也好 yěhǎo може вживатися в конструкції: А 也好, В 也好。Таку конструкцію можна буквально перекласти як – *це добре і це також годиться, результат все одно однаковий*. Наприклад:

你亲自去也好，打电话也好，反正你得通知他。Nǐ qīnzì qù yě hǎo, dǎ diànhuà yě hǎo, fǎnzhèng nǐ dé tōngzhī tā. *Підеш до нього особисто, чи зателефонуєш йому – і те, і те добре, ти все одно повинен повідомити його* (« 现代汉语词典 »).

Частки 也好 yěhǎo та 也罢 yěbà можуть вживатися в одному реченні. Наприклад:

你去也好，不去也罢，我管不着。Nǐ qù yě hǎo, bù qù yě hǎo, wǒ guǎn bùzháo. *Приїдеш – добре, не приїдеш – все одно, мене це не хвилює* (« 现代汉语词典 »).

Лю Шу Сян (1990) зазначав, що модальна частка 也罢 yěbà може вживатися в такій конструкції: 即使 jíshǐ ...也罢 yěbà, що перекладається як – *навіть якщо...все одно....* Наприклад:

即使你答应了他也罢，没关系。Jíshǐ nǐ dāyìngle tā yěbà, méiguānxì. – *Навіть якщо ти йому пообіцяв, нічого страшного* (с. 499).

Частки 不成 bùchéng、不行 bùxíng заперечної форми. Частка 不行 bùxíng поєднується із запереченням 非 fēi, так утворюється структура подвійного заперечення, яке за рахунок цих двох заперечних часток утворює підтвердження сказаного. Наприклад:

这个会很重要，我非去不行。Zhège huì hěn zhòngyào, wǒ fēi qù bùxíng. – *Ця зустріч дуже важлива, я точно маю туди піти* (« 现代汉语词典 »).

你的妈妈看来非来不行了。Nǐ de māmā kàn lái lái bù xíng le. – *Здається, твоїй мамі точно потрібно прийти* (« 现代汉语词典 »).

Modальна частка 不成 bùchéng використовується в реченнях риторичного характеру. Вживається у конструкції 难道 nándào... 不成 bùchéng, що використовується для вираження сумніву, іноді злегка насмішкою, щодо можливості чогось. Наприклад:

难道你们不知道这是违法不成(吗?)。Nándào nǐmen bù zhīdào zhè shì wéifǎ bùchéng(ma?). – *Хіба ви не знаєте, що це незаконно?* (« 现代汉语词典 »).

难道不许我们说话不成?! Nándào bùxǔ wǒmen shuōhuà bùchéng?! – *Невже нам і говорити вже не можна?!* (« 现代汉语词典 »).

Modальні частки 罢了(bàle), 而已(éryǐ), 就是了(jiùshìle) мають схожі значення та вживаються в подібних контекстах. Речення з такими частками можна перекласти як – *всього лише, тільки лиш, тільки і всього*. Якщо в реченні присутні ці частки, то інтонація стає менш виразною. Ці частки часто використовуються з прислівниками 不过(bùguò)、只(zhǐ)、只是(zhǐshì)、无非(wúfēi)、仅(jǐn)、仅仅(jǐnjǐn). Наприклад:

这有什么, 我不过做了我应该做的事罢了。Zhè yǒu shé me, wǒ bùguò zuòle wǒ yīnggāi zuò de shì bàle. – *Що в цьому такого? Я просто зробив те, що повинен був зробити, тільки і всього* (« 现代汉语词典 »).

我只是开个玩笑而已, 你别当真。Wǒ zhǐshì kāi gè wánxiào éryǐ, nǐ bié dàngzhēn. – *Я всього лише пожартував, не сприймай це всерйоз* (« 现代汉语词典 »).

这件事情不需要太多的解释, 你只需要按照我的指示去做就是了。Zhè jiàn shìqíng bù xūyào tài duō de jiěshì, nǐ zhǐ xūyào ànzhào wǒ de zhǐshì qù zuò jiùshìle. – *Це завдання не потребує багато пояснень, тобі лише потрібно діяти відповідно до моїх вказівок, тільки і всього* (« 现代汉语词典 »).

Лю Шу Сян (1990) зазначав, що модальна частка 就是了(jiùshìle) може вказувати на те, що не потрібно сумніватися чи вагатися. Наприклад:

我一定按期完成，你放心就是了。Wǒ yīdìng ànqī wánchéng, nǐ fàngxīn jiùshìle.
– Я закінчу це вчасно, не сумнівайся (с. 286).

Для того, щоб дослідити функціональні особливості модальних часток в сучасній китайській мові та проаналізувати їх функціонування, було використано:

- 1) роман Мо Яня “Країна вина” (莫言 «酒国» (1992));
- 2) п’єса Гао Сінцзяна “Автобусна зупинка” (高行健 «车站» (1983));
- 3) приклади модальних часток в реченнях з словників «现代汉语词典» та «汉典», з сайту «便民查询网».

Висновки до Розділу 2

Дослідивши структуру модальних часток, ми визначили, що модальні частки мають три види структур: структура з однієї морфеми (22 частки), структури з двох морфем (10 часток) та структура з трьох морфем (1 частка). Провівши фонетичний аналіз модальних часток, ми виявили, що прості частки мають здатність зливатися та здатні утворювати кілька “складених часток мови” через злиття звуків. Ми виявили, що основними випадками злиття модальних часток є такі поєднання:

吧哎 → 呗 (ba ai → bei)

吧呕 → 呗 (ba ou → bo)

了啊 → 啦 (le a → la)

了呕 → 咯/啰/喽 (le ou → lo/luo/ lou)

墨啊 → 吗/嘛 (me a → ma)

呢啊 → 哪 (ne a → na)

哩哎 → 咧 (li ai → lie)

了哎 → 咧 (le ai → lie).

Дослідивши функції таких модальних часток: 呢 (ne)、啊 (a)、啦 (la)、呀 (ya)、吧 (ba)、哇 (wa)、也好 (yěhǎo)、也罢 (yěbà)、不成 (bùchéng)、不行 (bùxíng)、罢了 (bàle)、而已 (éryǐ)、就是了 (jiùshìle), ми дійшли до висновків, що в реченні вони виконують такі функції:

呢 (ne) – виражає сумнів, здивування, нерозуміння, впевненість;

啊 (a) – виражає здивування, радість, захоплення, спонування до дії, наказ, виправдання, підтвердження сказаного, нетерпіння, попередження, використовується як прохання, як запитання для уточнення, вираження обіцянки, вираження усвідомленості;

啦 (la) – виражає радість, гнів, зловтіху, захват, переконання, пояснення, ствердження;

呀 (ya) – виражає здивування та захоплення;

吧 (ba) – виражає наказ, заборону, використовується для пом'якшення категоричності висловлювання, надає реченню консультативний характер;

哇 (wa) – виражає захоплення, здивування, використовується для закликання до дії, для вираження позитивного, розпізнавального, наказового настрою;

也好 (yěhǎo)、也罢 (yěbà) – виражають невдоволення сказаним, вживаються в конструкціях A 也好, B 也好 та 即使 jíshǐ ... 也罢 yěbà;

不成 (bùchéng)、不行 (bùxíng) – виражають заперечення, але в поєднаннях з іншими заперечними частками вказують на підтвердження сказаного. Конструкція 难道 nándào... 不成 bùchéng виражає сумнів;

罢了 (bàle)、而已 (éryǐ)、就是了 (jiùshìle) – вказує на підтвердження сказаного. 就是了 (jiùshìle) може вказувати на те, що не потрібно сумніватися чи вагатися.

Таким чином ми розглянули структурно-функціональні особливості модальних часток в сучасній китайській мові. Можна зробити висновок, що за структурою модальні частки поділяються на три типи та мають здатність зливатися одна з одною, за функціональними особливостями модальні частки виконують різні функції в реченнях, такі як вираження докору, спонування до дії, збентеження, захоплення та інші; модальні частки можуть виконувати різні функції, надавати різноманітні значення в залежності від місця в реченні, контексту та стилю мовлення, вони передають суб'єктивне ставлення мовця до сказаного, виражають оцінку та настрій мовця.

ВИСНОВКИ

В китайській мові модальність може бути виражена за допомогою різних граматичних засобів, таких як модальні дієслова, модальні прислівники, комплементи можливості та неможливості дії, інтонація та модальні частки. Модальні частки – це граматичні одиниці китайської мови, які надають реченню емоційного забарвлення та допомагають виразити ставлення, настрої та інтенцію мовця у різних ситуаціях. Модальні частки мають свої структурні та функціональні особливості, і правильне їх використання у мовленні є важливим аспектом, оскільки їх значення може змінюватися залежно від контексту. Найбільш вживанні модальні частки – 啊 a, 了 le, 呢 ne, 吗 ma, 吧 ba, 呗 bei, 呀 ya.

Модальні частки відрізняються такими ознаками:

- мають синтаксичне та граматичне значення, але не мають самостійного семантичного значення;
- у реченні мають фіксоване місце в поєднанні;
- вимовляються нейтральним тоном;
- виконують допоміжну функцію, яка виражає граматичне значення.

Ми визначили, що дослідники класифікують модальні частки залежно від таких факторів: тон інтонації, частота вживання, фонетичні групи, синтаксичні особливості та послідовність розташування часток.

Після вивчення структури модальних часток, ми встановили, що вони мають три різні види структур: з однієї морфеми, з двох морфем та з трьох морфем. Фонетичний аналіз модальних часток виявив, що прості частки можуть зливатися між собою, утворюючи кілька “складених часток мови” через злиття звуків.

Після проведення докладного аналізу функцій модальних часток, ми прийшли до висновку, що вони можуть виконувати різноманітні функції у реченні, такі як вираження здивування, радість, захоплення, спонукування до дії, наказ, виправдання, підтвердження сказаного, нетерпіння, попередження та інші. Модальні частки можуть надавати різні значення в залежності від місця в реченні, контексту та стилю

мовлення, і вони передають суб'єктивне ставлення мовця до сказаного, виражають оцінку та настрій мовця.

Для досягнення ефективної комунікації з носіями китайської мови та зростання культурної компетенції необхідно вивчати модальні частки китайської мови. Це дозволить збільшити точність знань про мову та культуру Китаю, а також зрозуміти мовленнєві традиції та взаємодіяти з китайцями більш ефективно.

论文摘要

我们在我们的课程论文中研究了汉语情态语气词的结构和功能特点。

在汉语中，情态性可以通过不同的语法手段来表达，例如情态动词，情态副词，可能性和不可能性补语，语调和情态语气词。情态语气词是汉语的语法单位，为句子提供情感色彩，并帮助表达说话人在不同情境下的态度，情绪和意图。情态语气词具有自己的结构和功能特点，正确使用它们在口语中是一个重要方面，因为它们的意义可以根据上下文的不同而改变。最常用的情态语气词包括：啊，了，呢，吗，吧，呗，呀。情态语气词有以下特征：

- 它们具有句法和语法意义，但没有独立的语义意义；
- 它们在句子中有固定的位置组合；
- 它们以中性音调发音；
- 它们具有辅助作用，表达语法意义。

我们确定，研究者将情态助词分类为以下因素：语调音高、使用频率、音节组、句法特点和助词排列顺序。

在研究情态助词结构后，我们发现它们有三种不同类型的结构：单音节、双音节和三音节。对情态助词的音韵分析表明，简单的助词可以融合在一起，形成多个“复合语素”通过声音的融合。

经过对情态助词功能的详细分析，我们得出结论，它们可以在句子中执行不同的功能，如表达惊讶、喜悦、兴奋、鼓励、命令、辩解、确认所说、不耐烦、警告等。情态助词在句子中可以表达不同的含义，取决于它们在句子中的位置、语境和语言风格，并传达说话者的主观态度、评价和情绪。

为了有效地与中文使用者进行沟通并提高跨文化交流的能力，理解和正确使用情态助词是至关重要的。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Войналович Л.П. (2013). Модальність як багатоаспектна лінгвістична категорія. / Л. П. Войналович // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія : Філологічні науки. - Кн. 3. - С. 28-32.
- Кочерган, М. П. (2010). Загальне мовознавство (3-тє вид.). Академія.
- Любимова, Ю. С. (2015). Типи модальних значень в сучасній китайській мові. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2(15), 94–96.
- Любимова, Ю. С. (2019). Модальна частка 呢 у сучасній китайській мові: функціонально - семантичний аспект. Закарпатські філологічні студії. Випуск 7(2), 66-70.
- Constant, Noah. (2011). On the independence of Mandarin aspectual and contrastive sentence-final ne. In *Proceedings of the 23rd North American Conference on Chinese Linguistics (NACCL-23)*, ed. Zhuo Jing-Schmidt, vol. 2, 15–29. Eugene: University of Oregon.
- Dai Zhao Ming 戴昭铭.(2006). “Hanyu yuqi zhuci de leixingxue jiazhi 汉语语气助词的类型学价值[The Typological Significance of the Chinese Modality Particles].” Abstract for 39th International Conference on Sino-Tibetan Languages and Linguistics. Seattle: University of Washington.
- Erling. G. (2010) *Tushi hanyu yufa*. Beijing: Beijing yuyan daxue chubanshe, 255. [Chinese Grammar in Graphics / ed. by Geng Erling. Beijing: Beijing Language and Culture University Press, 2010, 255 p.]
- Fang, H. (2021). Sentence-final particles in Mandarin. [Thesis, externally prepared, Universiteit van Amsterdam]. LOT.
- Fang, Y. (2009). *Shiyong hanyu yufa*. 3 ban. Beijing: Beijing yuyan daxue chubanshe. 513.
- Li, Boya. (2006). Chinese sentence-final particles and the syntax of the periphery. Doctoral Dissertation, University of Leiden.
- Li, C. N., & Thompson, S. A. (1989). *Mandarin chinese. A functional references grammar*. University of California Press.

- Mao, A. M. (2020). A Comparative Study of Interjections in Chinese and English. *Open Journal of Modern Linguistics*, 10, 315-320.
- Paul, Waltraud and Victor Junnan Pan.(2017). What you see is what you get: Chinese sentence-final particles as head-final complementizers. In *Discourse particles - Formal approaches to their syntax and semantics*, ed. Josef Bayer and Volker Struckmeier, pp. 49-77. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Shao Jingmin 邵敬敏. (2012) . Lún yǔqì cí “a” zài yíwènjù zhōng de zuòyòng jì fāngfǎlùn de fǎnsī(论语气词‘啊’在疑问句中的作用暨方法论的反思) [The Function of Modal Particle “A (啊)” in Interrogative Sentences and the Introspection of Relevant Methodology]. *Linguistic Sciences*. (6): 596-603.
- Tang, Sze-wing. (2010). A syntactic analysis of clause types and mood in Chinese. *Chinese Linguistics* 1, 59-63.
- Zhang, Ning. (2019). Sentence-Final Aspect Particles as Finite Markers in Mandarin Chinese. *Linguistics* 57: 967-1023.
- Zhang, Yisheng (2000). 现代汉语虚词 Xiàndài Hànyǔ Xūcí [Function words in Modern Chinese]. Shanghai: East China Normal University Press.
- Waltereit, Richard. (2001). “Modal Particles and Their Functional Equivalents: A Speech-act-theoretic Approach.” *Journal of Pragmatics* 33 (9): 1391-1417. *Chinese Language Teachers Association* 40, 1: 47-82.
- Yang Yongzhong 杨永忠. (2013). “Modal Particles and Their Projections: A Minimalist Approach.” *Language Research* 49 (1): 95-136. *Chinese Language Teachers Association* 40, 1: 47-82.
- 白晓红。汉语虚词 15 讲。-北京：北京语言大学出版社，2007。-312 页。
- 王力（1985）。中国现代语法。-北京：商务印书馆。-464 页。
- 吕叔湘，朱德熙。语法修辞讲说。-北京：中国青年出版社，1952。-518 页。
- 吕叔湘。吕叔湘全集。-北京：商务印书馆，1990。-2 卷。-593 页。
- 吕叔湘。吕叔湘全集。-沈阳：辽宁教育出版社，2002。-1 卷。-489 页。
- 张斌，张谊生。现代汉语虚词。-上海：华东师范大学出版社，2000。-315 页。

张笛。中国儿童汉语句末语气词获得研究//Institute of Chinese Studies University
Tunku Abdul Rahman, 2019。-387 页。